

УДК 323.22:352

Лендъел М. О.

ЄВРОПЕЇЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ ЯК ЧИННИК ЗДІЙСНЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЙНОЇ РЕФОРМИ

Автор аналізує зміст концепції європеїзації політичного процесу в країнах континенту, дотичні концепти політичної обумовленості та багаторівневого управління для пояснення впливу політики Європейського Союзу на розвиток країн Центральної та Східної Європи. Зокрема, вплив європеїзації розглядається на прикладі здійснення децентралізації публічного управління у країнах згаданого регіону, спрямування якої значною мірою визначалося стандартами, розробленими європейськими регіональними структурами.

У середовищі дослідників трансформаційних процесів у регіоні Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) досягнуто принципової згоди, що одним з основних факторів здійснення реформ, зокрема у сфері публічного управління, був зов-

нішній вплив, тобто чинник міжнародного середовища. Вплив на зміст політико-адміністративних перетворень у посткомуністичних суспільствах мали насамперед європейські регіональні структури - Рада Європи (РЕ) та Європейський

Союз, (ЄС) до пріоритетів діяльності яких належить завдання оптимізації політичного процесу, зокрема публічного управління на основі єдиних норм та стандартів.

Політичні еліти країн ЦСЄ, декларувачи своє бажання інтегруватися до вищезгаданих організацій, відкрили свої політичні системи для впливу норм і процесів, що здійснювалися в середовищі європейських наднаціональних структур. Виникає необхідність з'ясувати, за допомогою яких методів РЕ та ЄС визначають зміст політичного процесу в країнах континенту, зокрема тих, які не є членами цих утворень, що доцільно зробити на прикладі однієї зі сфер політичного управління - адміністративно-територіальної.

Незважаючи на достатній - за кількісними та якісними показниками - масив оприлюднених досліджень з проблематики європейської інтеграції упродовж останніх років, актуальним залишається завдання аналізу форм стимулювання європейськими інституціями процесу децентралізації в державах Центральної Європи. Ця проблема поки що була лише опосередкованим предметом дослідження декількох дисертаційних робіт та інших розвідок, зокрема Н. Буренко [1], О. В'юницької [2], Т. Герасимчук [3], І. Піляєва [13], Г. Зеленько [5], а також публікацій автора, її спільних робіт з І. Ільком, В. Керецманом та Є. Кіш [6-12].

Ці обставини визначають мету статті, а саме: здійснити аналіз концепції європеїзації та споріднених концептів політичної зумовленості і багаторівневого управління, їх практичного застосування у політичному процесі на прикладі здійснення децентралізаційної реформи у країнах Центральної та Східної Європи.

Передусім, зауважимо, що значна частина впливових міжнародних організацій у своїй практиці стосунків з національними державами використовує так звану «стратегію політичної обумовленості». Це - стратегія підсилення необхідних національних реформ, яка використовується міжнародними акторами для просування та усталення політичних змін на рівні держави. Держави, які не здійснили необхідні інституційні зміни, позбавляються «винагород», зокрема перспектив членства в організаціях.

Успішність стратегії політичної обумовленості визначається, насамперед, величиною «винагороди», що можуть запропонувати міжнародні організації, та рівнем організації моніторингу за змінами, що впроваджуються у країнах. Саме тому Організація Північноатлантичного договору та Європейський Союз є більш успішними у просуванні необхідних їм реформ, аніж Організація з безпеки та співробітництва у Європі та Рада Європи, які мають менші, за критерієм ма-

теріального виміру, «винагороди» та вплив на процес адаптації.

Деякі вчені роблять припущення, що прийняття норм європейської спільноти веде до певної втрати суверенітету держав. Водночас у випадку приєднання до членства в міжнародних організаціях уряди держав компенсують часткове позбавлення суверенності участю у прийнятті наднаціональних рішень, тобто у творенні європейської політики, яка стає обов'язковою для всіх учасників спільноти [26].

На початку 2000-х років дослідження європейської інтеграції почало здійснюватися в контексті впливу структур ЄС на політичний процес у середовищі політичних систем країн-членів та держав, які дотримуються інших форм співробітництва. Цей новий теоретико-методологічний фокус досліджень отримав назву *концепції європеїзації*.

Для справедливості зауважимо, що вивчення впливу європейської інтеграції на внутрішньополітичні процеси у країнах Європи почалося ще на зламі 1970-1980-х років. Упродовж першого етапу досліджень основною була гіпотеза про вплив ЄС на політичні системи відповідно до принципу «зверху - вниз» (англ. *top - down*), а відносини між європейськими структурами та національними державами - винятково як ієрархічна система.

Другий етап студій розпочався в середині 1990-х років, і в його рамках адаптація національних політиків до стандартів ЄС вже розглядалася як реактивний і не обов'язково добровільний процес. Водночас учені вже допускали можливість зворотного впливу національних політичних тенденцій на європейський політичний процес (підхід «знизу - вгору» (англ. *bottom - top*), а також вірогідність різних наслідків адаптації суспільств до норм, розроблених у середовищі європейських структур.

Врешті-решт, студії власне європеїзації розпочалися, як уже згадувалося, лише на початку 2000-х років, і їх основним завданням є вивчення причин бажання європейських країн адаптуватися до норм ЄС - джерел адаптації - та шляхів / методів, за допомогою яких ця адаптація відбувається [14].

Спрощений підхід до розуміння процесу європеїзації базується на припущенні, що з 1992 р. - моменту підписання Маастрихтського договору - політика у країнах ЄС та власне політика Європейського Союзу підлягають єдиним законам, тенденціям та мають спільні політичні наслідки. Прихильники цього підходу вивчали насамперед швидкість процесу політичної адаптації в окремих членських країнах та шукали найбільш оптимальні - за витраченим часом

та іншими ресурсами - механізми цієї гармонізації.

Прибічники другого підходу розглядають європеїзацію як більш складний феномен, а радше, набір різних феноменів. Вивчається певним процес взаємодії між європейським та національними (субнаціональними) рівнями політичного процесу, зокрема управління. *Європеїзація визначається як процес, у рамках якого сфера національної внутрішньої політики стає предметом Європейського творення політики* [18, 598].

Окрім того, одним з основних аспектів студій європеїзації стає вивчення різних *інституційних середовищ*, у яких цей процес відбувається. Найсамперед виділяється *модель так званої «Присутності Європейського Союзу»*, яка є характерною для тих сфер політики, де норми ЄС у чистому вигляді експортуються в національну політику, або ж політичне управління безпосередньо здійснюється наднаціональними структурами ЄС. Роль альтернативи виконує *модель «Пристаосування як елементу членства в ЄС»*, відповідно до якої держави вимушені модифікувати політичний процес у деяких сферах під тиском перспектив чи факту членства, тобто ця адаптація є скорше недобровільною, аніж свідомою [22, 50].

Також у рамках вивчення європеїзації було сформовано концепт *«багаторівневого управління»* (англ. *multi-level governance*), заснований на трьох теоретичних підвалинах. По-перше, процес прийняття рішень у Європі розглядається як такий, що розподілений між акторами наднаціонального, національного та субнаціонального рівня, які є різними за природою - публічними, неурядовими та приватними. По-друге, процес колективного прийняття рішень державами-членами веде до часткової втрати контролю державних органів влади над політичним процесом. По-третє, політичні арени різних суспільств стають взаємопов'язаними, інтегрованими. Таким чином, відчутним є наголос на втраті монополії національних держав щодо творення європейської наднаціональної політики і щодо агрегування суспільних інтересів усередині країн-членів. Таким чином, концепція «багаторівневого управління» трактує європеїзацію насамперед як процес постійних політичних змін, а також вказує, що європейську інтеграцію не можна сприймати лише як процес двосторонніх відносин між національними державами та Європейським Союзом. До переліку акторів, окрім традиційних структур ЄС та національних держав, додаються регіональні та місцеві уряди, «кванго», напівпублічні структури, інститути громадянського суспіль-

ства, організації, що представляють інтереси бізнесу [25].

Новітнім аспектом дослідження європеїзації є так звана *«Європеїзація за межами Європи»*, тобто вплив політичних норм, вироблених у середовищі європейських співтовариств, на політичне життя країн, які не є членами ЄС, не мають перспективи вступу у коротко- та середньострокової перспективі і щодо яких не можна безпосередньо застосувати політику «винагороди».

Німецький учений Ф. Шиммельфенні розрізняє *два виміри європеїзації* у країнах, що не входять до єдиного європейського політичного простору. З одного боку, *основним рушієм європеїзації може бути ЄС*, а альтернативою є *активна роль національних акторів, насамперед держави*, яка прагне долучитися до європейських стандартів. Іншим виміром європеїзації є її інституційна логіка, яка, відповідно до теорії неоінституалізму, може мати вигляд «логіки наслідків» або ж бо «логіки відповідності» [27].

Процес європеїзації можна проілюструвати за допомогою аналізу *причин та моделей здійснення децентралізації* у країнах ЦСЄ, а ця реформа, як відомо, була одним із основних трансформаційних перетворень у регіоні. Автор у вже оприлюднених публікаціях та виступах визначила комплекс чинників, які вплинули на вибір моделі деволуції держави, а також на динаміку інституціалізації цих нововведень. Визначені європейські стандарти публічного управління, з одного боку, і прагнення центральноєвропейських держав набути членства в ЄС, з іншого, значно пришвидшили правове оформлення передачі частини управлінських функцій державою місцевим територіальним громадам та органам влади регіонального рівня [11-12].

Зауважимо, що для центральноєвропейських суспільств на зламі 1980-1990-х років формування чи «реставрація» місцевого самоврядування чи місцевої демократії означали насамперед демонстрацію їх європейської ідентичності, шлях до так званого «Європейського клубу країн». Водночас якщо «старі» члени ЄС наприкінці ХХ століття здійснювали перехід від системи місцевого самоврядування до місцевого врядування (*from local government to local governance*), то центральноєвропейські «кандидати» вирішували більш прагматичне завдання заміни вертикальної системи публічного управління горизонтальною [19, 543].

Специфікою перетворень було те, що нові правлячі політичні еліти центральноєвропейських держав здебільшого здійснювали управлінські зміни під тиском зовнішнього середовища - власних соціально-політичних акторів

або ж міжнародних інститутів, що зумовило формування ситуації «реформування самих себе» [23, 75].

Зокрема, Рада Європи застосовувала стратегію політичної зумовленості, зміст якої було проаналізовано вище. Як відомо, саме ця організація є ініціатором поширення концепції субнаціональної - місцевої та регіональної - демократії у середовищі країн-членів, вважаючи її такою, що відповідає основним європейським цінностям: демократії, правам людини та верховенству права. У документах, схвалених керівними інститутами організації, зустрічаємо термін «місцева демократія» («муніципальна демократія»), під яким РЕ розуміє громадську участь на місцевому рівні, зокрема щодо прийняття політико-управлінських рішень, що є засадничою передумовою для життєздатності демократії в національному та європейському вимірі [24].

Для досягнення своїх статутних цілей РЕ використовує насамперед правові інструменти - договори (конвенції, хартії) та рекомендації. У сфері місцевої та регіональної демократії основними правовими механізмами є Європейська хартія місцевого самоврядування, схвалена 15 жовтня 1985 р., Конвенція про участь іноземців у суспільному житті на місцевому рівні

У Європейській хартії місцевого самоврядування було вперше концептуально визначено зв'язок між принципами демократії та місцевим рівнем управління. Так, у преамбулі вказується, що до підвалин демократичного режиму належать органи місцевого самоврядування та право громадян на участь у публічному управлінні, яке, у свою чергу, найбільш ефективно може бути реалізоване саме на місцевому рівні [4].

У середині 2000-х років концепція «місцевої демократії» була доповнена, а точніше, об'єднана з концепцією «доброго врядування», теоретичний зв'язок між якими був проаналізований автором у попередніх публікаціях [10-11]. У Декларації Будапештської міністерської конференції з питань просування доброго місцевого та регіонального врядування від 25 лютого 2005 р. було вказано, що основними викликами для практичного впровадження місцевої демократії є потреба підвищення рівня виборчої участі громадян на місцевому рівні, оновлення механізмів громадської та політичної участі громадян на місцевому рівні, зокрема необхідність розробки конвенції про стандарти такої участі, впровадження сучасних інформаційних технологій у процесі врядування на місцевому рівні [21].

Європейський Союз як регіональна структура, що може запропонувати країнам континенту більше «винагород» порівняно, наприклад,

з Радою Європи, здійснює вплив на реформи в регіоні ЦСЄ, застосовуючи *принципи європеїзації*.

Наприклад, Республіка Польща подала заявку щодо вступу в ЄС у квітні 1994 р., а через рік Рада Міністрів Європейського Союзу прийняла рішення про започаткування процедури переговорів щодо вступу. Як відомо, підставою для цього кроку є досягнення так званих Копенгагенських критеріїв, до переліку яких входять політичні критерії (стабільність функціонування демократичних інститутів, верховенство права, дотримання прав людини та захист меншин), економічні (функціонування ринкової економіки та спроможність витримати конкуренцію і дію ринкових сил усередині Співтовариства), а також здатність адаптуватися до вимог членства в ЄС.

Як видно, децентралізація системи публічного управління безпосередньо не вказана серед цього «мінімального набору вимог», однак опосередковано вона є важливою для забезпечення таких політичних критеріїв, як незалежність, прозорість, відповідальність і ефективність публічних інститутів. Уже в грудні 1995 р. Європейська Рада також вказала на потребу в рамках передвступних стратегій (англ. *pre-accession strategies*) забезпечити пристосування адміністративних структур країн-кандидатів до умов Співтовариства з метою їх поступової та гармонійної інтеграції [16].

Навіть до початку безпосередніх переговорів - у липні 1997 р. - Європейська Комісія, наприклад, вказувала на потребу вдосконалення територіальної організації Польщі та її інституційних структур з метою їх пристосування до майбутнього управління ресурсами з європейських фондів, що вимагало перегляду меж воєводств, поділу повноважень між муніципалітетами чи створення додаткового рівня місцевого самоврядування.

І хоча, без сумніву, законодавче закріплення у 1998 р. формування повітів у Польщі - як другого рівня місцевого самоврядування - було зумовлене насамперед внутрішніми чинниками, рекомендації Комісії відіграли роль «козирної карти» для прибічників децентралізації [29, 440]. Ще більшу очевидність цього твердження демонструє досвід Чеської Республіки, яка у 1997 р. була оцінена ЄС як країна, в якій «відсутні представницькі органи самоврядування між рівнем держави та муніципалітетів» [15]. Такий висновок був зроблений і щодо готовності інституцій Словаччини до структурної та регіональної політики ЄС, що в контексті загальної негативної оцінки європеїзації країни стало додатковою причиною для перенесення початку переговорів на більш пізній період [17].

Таким чином, маємо підстави зробити висновок, що прагнення до вступу в ЄС, яке було основним орієнтиром внутрішньополітичного розвитку країн ЦСЄ у 1990-х - на початку 2000-х років, стало додатковим стимулом для здійснення децентралізації управління, зокрема формування ефективного місцевого самоврядування. Інший пан'європейський інститут - Рада Європи - чинив вплив на процес децентралізації в регіоні, вказуючи на відсутність необхідних передумов для функціонування місцевої та регіональної демократії.

Аналіз перебігу європеїзації політичного процесу в ЦСЄ буде неповним, якщо ми не визначимо основних провідників цього впливу. Ними, окрім еліт, були представники експертного середовища, сформованого з представників «старої» та «нової» Європи, які розробляли зміст змін до нормативно-правової бази посткомуністичних країн, були консультантами щодо концептуального спрямування галузевих реформ.

Як відомо, упродовж 1990-х років у середовищі європейської політології сформувалася *концепція про визначальну роль «експертної спільноти» у проведенні реформ у країнах ЦСЄ*, які були необхідними для наближення до вимог членства та стандартів Європейського Союзу. Відсутність досвіду «європейського врядування», зовнішній тиск керівних інститутів ЄС мав наслідком посилення впливу на державну політику фахівців, які добре володіють «європейською мовою» і в безпосередньому розумінні, й опосередковано - у сенсі доброго знання стандартів управління в Євросоюзі [28].

У деяких країнах цільового регіону, наприклад у Польщі, експерти з академічного середовища відіграли значну роль у проведенні реформ ще на зламі 1980-90-х років, зокрема у сфері децентралізації влади. У тих суспільствах, де це не вдалося тоді, експерти сказали своє слово через десятиліття, вже під впливом ЄС. Водночас країни, в яких експертна спільнота сприймається як ресурс державою та політичними силами лише в період виборчих баталій, багато реформ, зокрема децентралізації, все ще є незавершеними, як, наприклад, в Україні.

Найбільш життєвим прикладом успіху експертів у просуванні реформ є приклад Польщі,

і автор навіть назвала в одному з публічних виступів модель проведення децентралізації у цій країні «експертним проривом».

Своєрідною «родзинкою» словацького варіанта реформування місцевого самоврядування було широке громадське обговорення концептуальних документів у середовищі місцевих органів влади, асоціацій місцевого самоврядування, неурядових організацій і, зокрема, незалежних мозкових центрів [20].

Динамізм державної політики щодо реформування публічного управління у 1998-2000 роках також пояснювався бажанням словацької політичної еліти наздогнати інші центральноєвропейські країни у процесі приєднання до ЄС. Політика «батога і пирога», яка використовувалася Європейською Комісією під час переговорів зі Словаччиною, зумовила потребу у швидкій розробці пакету необхідного законодавства, що, у свою чергу, об'єктивно зумовлювало політичний попит на «проєвропейських» експертів.

Отже, можемо зробити висновок, що суттєвим чинником здійснення демократичних реформ у регіоні ЦСЄ було міжнародне середовище, зокрема вплив європейських регіональних структур. Ці організації для стимулювання перетворень у посткомуністичних країнах здебільшого використовували стратегію політичної обумовленості, таким чином надаючи «винагороду» взамін на здійснені досягнення у сфері реформування системи влади та управління. На початку 2000-х років політичний процес стає об'єктом європеїзації, що означало пристосування норм і практики політики до стандартів, вироблених у середовищі Європейського Союзу. Взамін «нові демократії» після вступу до ЄС отримали можливість долучитися до творення нормативних взірців управління. Водночас країни, які не мають чіткої перспективи членства в ЄС, є насамперед об'єктом впливу цієї організації. Зокрема, хід децентралізації управління в регіоні ЦСЄ демонструє, що політика «батога і пирога», що здійснювалася ЄС, була важливим, або ж, як у випадку зі Словаччиною і Чеською Республікою, основним фактором проведення регіоналізації держав та формування субнаціональних рівнів управління.

1. Буренко Н. М. Еволюція політики Європейського Союзу щодо країн Центральної та Східної Європи: Автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2004.
2. В'юницька О. І. Роль Ради Європи у зміцненні демократії у країнах Центрально-Східної Європи: Автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.04 / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2005.
3. Герасимчук Т. Ф. Країни Центральної Європи в політиці Європейського Союзу (1989-2004 рр.): Автореф. дис. ... канд.

іст. наук: 07.00.02 / НАН України; Інститут історії України. - К., 2005.

4. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос), Страсбург, 15 жовтня 1985 року (Хартію ратифіковано Законом № 452/97-ВР (452/97-ВР) від 15.07.97). Дата підписання: 6 листопада 1996 р. Офіційний переклад.
5. Зеленько Г. «Навздогінна модернізація»: досвід Польщі та України. - К.: Критика, 2003. - 216 с.
6. Лендвел М. Інституційний механізм реалізації регіональної політики в країнах Центрально-Східної Європи //

- Регіональна політика в країнах Європи. Уроки для України / За ред. С. Максименка, Київський центр Інституту Схід - Захід. - К.: Логос, 2000. - С. 62-97.
7. Лендєл М., Лько І., Кіш Є. Європа регіонів у XXI столітті. Майбутнє регіональної політики у країнах Центральної та Східної Європи. - Ужгород: Ужгородський нац. ун-т, 2001.
  8. Лендєл М., Керецман В. Пошук парадигми регіонального розвитку у країнах Центральної Європи на етапі вступу до ЄС // Актуальні проблеми державного управління: 36. наук. праць Одеського регіонального ін-ту держ. управління. - Вип. 4 (20). - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2004. - С. 288-295.
  9. Лендєл М. Європейська інтеграція Словаччини як стимул до проведення політики позитивної дискримінації щодо ромського населення // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія: Політологія, соціологія, філософія. - Вип. 7-8. - Ужгород: Вид-во УЖНУ «Говерла», 2007. - С. 267-271.
  10. Лендєл М. Передумови та особливості децентралізації влади у Центральної та Східній Європі // Політичний менеджмент: Український науковий журнал. - 2007. - Спеціальний випуск. - С. 167-178.
  11. Лендєл М. О. Між реформою та імітацією: моделі децентралізаційних проєктів у країнах Центральної і Східної Європи // Інноваційний розвиток суспільства за умов крос-культурних взаємодій: Матеріали міжнародної наукової конференції для студентів, аспірантів, науковців. - У 6 ч. - Суми: РВВ СОІППО, 2008. - Ч. 1. - С. 142-145.
  12. Лендєл М. О., Мамонова В. В. Соціально-політичні чинники динаміки інституційного оформлення місцевого самоврядування в країнах Центральної і Східної Європи // Державне управління та місцеве самоврядування: Тези VIII Міжнарод. наук. конгресу, 27-28 березня 2008 р. - Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. - С. 136-138.
  13. Піяєв І. С. Демократизаційний вимір євроінтеграції: рольові функції та системні впливи Ради Європи: Дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.04 / НАН України; Інститут світової економіки і міжнародних відносин. - К., 2004.
  14. Adsheed M. Conceptualising Europeanisation: Policy Networks and Cross-National Comparison // Public Policy and Administration. - 2002. - Vol. 17. - No. 2. - P. 25-42.
  15. Agenda 2000 - Commission Opinion on the Czech Republic's Application for Membership of the European Union, DOC/97/17, Brussels, 15th July 1997.
  16. Agenda 2000 - Commission Opinion on Poland's Application for Membership of the European Union, DOC/97/16, Brussels, 15th July 1997.
  17. Agenda 2000 - Commission Opinion on Slovakia's Application for Membership of the European Union, DOC/97/20, Brussels, 15th July 1997.
  18. Borzel T. Towards Convergence in Europe? Institutional Adaptation to Europeanization in Germany and Spain // Journal of Common Market Studies. - 1999. - Vol. 37. - No. 4. - P. 597-616.
  19. Campbell A., Coulson A. Into the Mainstream: Local Democracy in Central and Eastern Europe // Local Government Studies. - November 2006. - Vol. 32. - No. 5. - P. 543-561.
  20. Decentralizacia na Slovensku: Bilancia Nekonecneho Pribehu 1995-2005 / Ed. Nizhnyansky. - Bratislava: Urad vlady Slovenskej republiky Kancelaria splnomocnenca vlady SR pre decentralizaciu verejnej spravy, 2006. - 431 p.
  21. Declaration of the Budapest Ministerial Conference on Delivering Good Local and Regional Governance / Conference of European Ministers responsible for local and regional government, 14th session, Budapest 24-25 February 2005, MCL-14 (2005) 4 final 24 February 2005.
  22. Lodge M. Varieties of Europeanisation and the National Regulatory State // Public Policy and Administration. - 2002. - Volume 17. - No. 2. - P. 43-67.
  23. Peteri G., Zentai V. Lessons on Successful Reform Management // Mastering Decentralization and Public Administration Reforms in Central and Eastern Europe / Ed. Peteri G. - OSI/LGI, 2002. - P. 13-30.
  24. Resolution 238 (2007) Proposition for a European Local Democracy Week // [https://wed.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES\(2007\)238&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679](https://wed.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=RES(2007)238&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=e0cee1&BackColorIntranet=e0cee1&BackColorLogged=FFC679)
  25. Rhodes R. A. W. Understanding Governance. Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability. - Buckingham: Open University Press, 1997. - 274 p.
  26. Schimmelfennig F. European Regional Organizations, Political Conditionality, and Democratic Transformation in Eastern Europe // East European Politics and Societies. - 2007. - Vol. 21. - No. 1. - P. 126-141.
  27. Schimmelfennig F. Europeanization beyond Europe // Living Rev. Euro. Gov. - 2007. - No. 2 // <http://www.livingreviews.org/lreg-2007-1>
  28. Varpo K., Lagendijk A. The Role of Experts in CEE Regionalization Processes: Paper presented at the RSA conference «Shaping EU Regional Policy: Economic, Social and Political Pressures», Leuven, Belgium, 8th - 9th June 2006 // <http://www.regional-studies-assoc.ac.uk/events/080606papers.asp>
  29. Yoder J. A. Leading the Way to Regionalization in Post-Communist Europe: An Examination of the Process and Outcomes of Regional Reform in Poland // East European Politics & Societies. - 2007. - Vol. 21. - No. 3. - P. 424-446.

M. O. Lendel

EUROPEANIZATION OF POLITICAL PROCESS IN THE CENTRAL AND EASTERN EUROPE AS THE FACTOR OF THE DECENTRALIZATION REFORM IMPLEMENTATION

The author analyzes the concept of political process Europeanization in the counties of the continent, the content of the related concepts of political conditionality and multi-level governance for the explanation of European Union influence on the Central and Eastern European countries development. The effect of Europeanization is explored with special reference of public governance decentralization in the countries of the above mentioned region which direction was especially defined by the standards developed by European regional structures.